

Conceptul de domiciliu și de reședință
în practica unor state europene și a SUA

Documentare și sinteză: Sebastian Simion, consilier parlamentar;

Sinteza documentară poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

A b s t r a c t

Juridic, conceptul de domiciliu este considerat unul de conectare între o persoană / un individ și o entitate jurisdicțională, fiind un determinativ al acțiunilor autonome ale acestuia (în procesul de luare a deciziilor într-un mediu reglementat legal).

Natura specifică a domiciliului individului este și un factor de conectare între diversele sisteme legale. În sensul său primar, domiciliul relevă locul permanent (de locuire) al unei persoane, legătura legală stabilită între aceasta și o localitate (municipalitate). Nicio persoană nu poate fi fără domiciliu (indiferent de numărul de proprietăți de reședință pe care le are) și nicio persoană nu poate avea mai mult de un domiciliu la un moment dat. Se presupune că domiciliul (ca locuire) va continua până când, dintr-o sumă de posibilități individul va alege una diferită (domiciliu prin alegere); schimbarea domiciliului de origine nu este o procedură ușoară, ajustând calitatea juridică a persoanei (acte de mariaj, distribuția bunurilor, succesiune, drepturi electorale etc.). Domiciliul sprijină instanțele în a decide ce sistem juridic i se aplică individului, corolar conceptului de naționalitate (cetățenie). Conceptul de reședință este diferit de conceptul de domiciliu și privește individul din perspectiva sa activă (taxare, exercitarea unor drepturi, responsabilitate legală, stabilirea unor legături cu un loc pentru un anumit timp). În general, schimbarea reședinței implică aplicarea celebrei „reguli 183” (recunoașterea schimbării reședinței după un interval de 183 de zile din cuprinsul unui an fiscal în care o persoană stă într-un anumit loc, cu perioade neîntrerupte și considerarea unor praguri determinate în interiorul acestora). Reședința are un caracter temporar, domiciliul are un caracter permanent. În practica diverselor sisteme juridice există mai multe tipuri de reședințe: reședința obișnuită (habituală) și reședința legală (*statutory residence*) care privește intenția individului de a sta acolo unde petrece o mare parte din timp; diferă de la țară la țară și este independentă de domiciliul persoanei.

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Domiciliul reprezintă un loc (locuință permanentă / principală) în care un individ locuiește și intenționează întotdeauna să se întoarcă (și cu care are conexiuni / legături personale importante). Din punct de vedere juridic, domiciliul reprezintă un statut sau atribuirea unui statut de locuitor permanent într-o anumită jurisdicție¹. Domiciliul poate rămâne într-o jurisdicție chiar și după ce persoana a părăsit-o, dacă păstrează suficiente legături cu respectiva jurisdicție sau dacă nu are intenția de a pleca definitiv pentru a-și alege un alt domiciliu. Domiciliul este important prin raportarea individului la taxe și impozitare (taxarea veniturilor, a profiturilor din capitaluri, taxele de succesiune); și statele de reședință pot taxa individual (pentru veniturile din jurisdicția lor sau din toate locurile, încasate în perioada în care persoana avea reședința acolo - însă statul în care se află domiciliul poate taxa, în principiu, toate veniturile indiferent dacă statele de reședință au taxat sau nu).

Tipuri de domiciliu:

- *domiciliul de origine*. Este de obicei dobândit din cel al tatălui; în condițiile în care nu există un act oficial de căsătorie, domiciliul dobândit este cel al mamei (în Finlanda domiciliul de origine este dobândit din cel al mamei);

- *domiciliul de alegere*. O persoană poate dobândi un domiciliu de alegere atunci când locuiește într-o țară și are intenția de a rămâne acolo permanent sau pentru o perioadă îndelungată. În cazul în care se renunță la domiciliul ales și nu dobândește un nou domiciliu ales, domiciliul de origine se obține în mod automat, chiar dacă persoana nu dorește să se întoarcă la acesta;

- *domiciliul de dependență* este domiciliul pe care un minor îl deține în cazul în care domiciliul părinților se schimbă în timp ce acesta are sub 18 ani. Atunci când minorul ajunge la vârsta de 18 ani, el poate să dobândească un domiciliu de alegere².

Cetățenia Uniunii Europene conferă fiecărui cetățean al statelor membre dreptul fundamental la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor componente, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene³ și a măsurilor adoptate în scopul aplicării acestuia.

Articolul 20 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene stabilește, la Alineatul 2 (a), că „dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre” este

¹ Lord Collins Of Mapesbury: Dicey, Morris & Collins on the Conflict of Laws. The Conflict of Laws. London: Sweet & Maxwell, 2020

² <https://www.pearse-trust.ie/blog/bid/110295/Domicile-Habitual-Residence-Nationality-Explained-In-2-Minutes>

³ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiunea consolidată 2012) la adresa web https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF

un drept al tuturor cetățenilor de pe teritoriul Uniunii. Același articol 20 instituie și cetățenia europeană („Se instituie cetățenia Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia”)⁴. Cetățenia Uniunii constituie cadrul prin care resortisanții statelor membre își pot exercita dreptul la liberă circulație și ședere.

Pentru a constitui un mijloc autentic de integrare în cadrul societății statului membru gazdă în care cetățeanul Uniunii își are reședința, dreptul de ședere permanentă, odată ce a fost obținut, nu trebuie supus niciunei condiții

Cu toate acestea, noțiunea de *reședință* a persoanelor fizice este una dificilă, nu doar în ramurile juridice naționale cum ar fi dreptul internațional privat, securitatea socială și dreptul fiscal, dar chiar și în legislația europeană.

Reședința persoanelor fizice, precum și cerințele specifice de ședere impuse de statele membre au fost în atenția CEJ, în domeniul privind libera circulație, cazurile fiind multe.

Libera circulație și deciziile Curții Europene într-o multitudine de spețe au generat studii ample privind libera circulație în domenii sectoriale precum: libera circulație a avocaților⁵, libera circulație a lucrătorilor și familiilor lor (din perspectiva beneficiilor materiale)⁶, libera circulație din perspectiva serviciilor de sănătate⁷ etc.

Principala interpretare a noțiunii de *reședință obișnuită* (*habitual residence*) privește reglementarea în domeniul impozitării persoanelor fizice/juridice. CEJ utilizează termenul de reședință obișnuită și o interpretează ca fiind locul în care o persoană și-a stabilit centrul permanent de interese (economice și sociale)

Domiciliul și reședința determină eliberarea documentelor de identitate (reprezentate de orice act care poate fi utilizat pentru a dovedi identitatea unei persoane), eliberate de agențiile și instituțiile specializate ale statelor.

⁴ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, la linkul menționat mai sus

⁵ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/15035/attachments/1/translations/en/renditions/native>

⁶ Blauberger, M., Heindlmaier, A. & Kobler, C. **Free movement of workers under challenge: the indexation of family benefits**. Comp Eur Polit 18, 925–943 (2020). <https://doi.org/10.1057/s41295-020-00216-3>

⁷ https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/138180/E94886_ch11.pdf

STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE, MAREA BRITANIE ȘI STATELE UNITE ALE AMERICII

AUSTRIA

Conceptul de domiciliu nu este aplicabil în dreptul austriac în sensul mai sus prezentat (cu o tipologie a domiciliului). Rezidența fiscală este stabilită în orice loc / reședință din Austria în care contribuabilul are acces permanent, indiferent de utilizare, cu excepția cazului în care se aplică protecția pentru prevederile legate de investiții și investitorii internaționali⁸. Există o excepție pentru cei cu locuințe secundare în Austria cu condiția ca, acestea să nu fie utilizate de aceste persoane mai mult de un număr de zile pe an.

Domiciliul (*Wohnsitz*)⁹ reprezintă locul în care un contribuabil are o locuință pe care intenționează să o păstreze și să o folosească. Locuința trebuie să fie compusă din una sau mai multe camere mobilate, însă în sensul acesta exprimă mai curând potențialul de utilizare al unui imobil, decât activitatea persoanei. Locul de reședință ca loc al activităților persoanei este privit ca fiind important și, în acest scop, Austria folosește conceptul de reședință obișnuită (*gewöhnlicher Aufenthalt*)¹⁰ determinând locul în care persoana intenționează să rămână mai mult timp sau permanent (sau circumstanțele indică acest lucru agențiilor interesate). O perioadă de ședere mai mare de 6 luni califică persoana pentru statutul de "*gewöhnlicher Aufenthalt*". Sub rezerva tratatelor privind dubla-impozitare, rezidenții au obligația achitării impozitului pe veniturile obținute oriunde în lume. Persoanele fizice considerate nerezidenți sunt supuse obligațiilor limitate (pe veniturile din surse austriece)¹¹.

O persoană fizică trebuie să aibă legături substanțiale (profesionale și sociale) cu țara și trebuie să fie prezentă în mod real în Austria timp de aproximativ șase luni, pentru a putea deține o reședință obișnuită¹².

În Austria toți cetățenii (austrieci, cetățeni ai statelor membre UE/SEE, resortisanți ai țărilor terțe) trebuie să se înregistreze la locul lor de reședință. Birourile de înregistrare sunt autoritățile municipale. În particular, în orașele universitare magistratul de primă instanță este autoritatea competentă pentru înregistrarea persoanelor care se înscriu la studii, iar în toate celelalte locuri, birourile municipale

⁸ https://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/WP-2012_2.pdf

⁹ https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/an_abmeldung_des_wohnsitzes/Seite.1180230.html

¹⁰ <https://www.steuertipps.de/lexikon/g/gewoehnlicher-aufenthalt>

¹¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1101&langId=en&intPagId=4413>

¹² <https://www.linkedin.com/pulse/family-law-austria-navin-kumar-jaggi>

sunt responsabile de înregistrarea și modificările ce apar în privința reședințelor alese.

Toate birourile de înregistrare locale sunt centralizate electronic în sistemul Registrului central al datelor de rezidență CRR¹³. Acesta a început să funcționeze de la 1 martie 2002, municipalitățile fiind obligate să furnizeze datele necesare. Înregistrările și modificările trebuie să fie trimise către CRR în formă electronică, în plus acesta primind un centralizator trimestrial al persoanelor înregistrate în CRR, cu locul de reședință principal.

Cetățenii sunt obligați să-și înregistreze modificările de domiciliu în termen de trei zile lucrătoare, evidențiind cele două tipuri de locuințe: locul principal de domiciliu și locul secundar. Prin lege, fiecare persoană din Austria poate avea doar un singur loc de reședință principal (obișnuit), dar poate avea mai multe locuri de reședință secundare, cu condiția să nu fie utilizate mai mult de 70 de zile fiecare (se aplică un alt model de taxare). Toate înregistrările de date furnizate de CRR conțin un număr care este un identificator unic pentru fiecare rezident din Austria¹⁴.

Înregistrările de date conțin:

- numele persoanei, inclusiv numărul CRR ca PIN, data și țara de naștere, sexul, naționalitatea¹⁵;
- locul de reședință (de exemplu cheia de înregistrare, adresa, numărul de identificare al clădirii);
- tipul de înregistrare (codul pentru naștere, imigrare/emigrare, schimbare a locului de reședință în Austria, alte corecții, etc.);
- datele oficiale de înregistrare despre locul de reședință;
- timpul de procesare a înregistrării în CRR¹⁶.

În Registrul suplimentar, ca registru de completare al CRR, sunt administrați toți austriecii care locuiesc în străinătate și toți cetățenii străini care efectuează tranzacții electronice cu autoritățile austriece, de exemplu transportatorii străini. Registrul suplimentar cuprinde peste 100.000 de persoane; datele din Registrul persoanelor și din Registrul suplimentar sunt actualizate online de către autoritățile responsabile cu

¹³ Aproximativ 8,4 de milioane de persoane erau înscrise în registrul persoanelor (CRR), A se vedea și

<https://joinup.ec.europa.eu/collection/egovernment/document/central-register-residence-austria-crr>

¹⁴ <http://www.stat.tugraz.at/AJS/ausg074/074Lebhart.pdf>

¹⁵ <http://projectliberty.org/liberty/content/download/3170/21230/file/070423%20-%20Austria%20Identity%20Trends%20in%20e-Government%20-%20Roessler.pdf>

¹⁶ <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003230>

înregistrarea reședinței și de către oficiile Registrului civil (pentru înregistrarea nașterilor, căsătoriilor și deceselor) din toate cele 2357 de comunități din Austria¹⁷.

CRR oferă numeroase servicii administrației publice și oferă răspunsuri chestiunilor speciale ale poliției, finanțelor sau ale altor autorități publice (după cum pot solicita informații de la acestea). În conformitate cu Legea privind protecția datelor și cu Legea austriacă privind înregistrarea¹⁸, companiile și agenții economici pot primi de asemenea, autorizații legale pentru a efectua căutări online în CRR (acesta nu are un link public, este serviciu disponibil prin achitarea unei taxe și asumarea unor condiții). Întreprinderea (denumită „partener de afaceri”) poate efectua doar căutări foarte specifice pentru a se asigura că rezultatul căutării oferă informații despre o singură persoană (în conformitate cu legislația austriacă). În prezent sunt înregistrați aproximativ 3000 de parteneri de afaceri, CRR prevede, în procedurile operative, servicii electronice și pentru instituțiile administrației publice. CRR furnizează, de exemplu, Ministerului Federal al Apărării toate datele cu caracter personal și dar și alte date de interes pentru acesta. CRR are aprox. 100.000 de utilizatori (autorități publice, poliție, parteneri de afaceri, structuri de apărare și siguranță, procuraturile publice) și stochează 8.3 milioane date privind reședința principală, 1.4 milioane de date sub-rezidențiale și aproximativ 65 de milioane de date istorice¹⁹.

Reședința și exercitarea dreptului de vot în Austria

Până în 1989, cetățenii austrieci care nu aveau reședința permanentă în Austria erau excluși din registrul electoral și, prin urmare, nu avea nici dreptul de a participa la vot. Curtea Constituțională²⁰ a constatat acest lucru și a considerat că se produce o decădere – o încălcare a principiului egalității cetățenilor (beneficiari ai acelorași drepturi și îndatoriri constituționale) așa cum a constatat și încălcarea dispoziției constituționale prin care decăderea din dreptul de a vota și de a candida la alegeri poate rezulta numai dintr-o condamnare în instanță. Prin urmare, s-au modificat procedurile de înscriere ale expatriaților. De atunci, la nivel național nu mai există nicio distincție juridică între cetățenii aflați temporar în străinătate și cetățenii aflați permanent în străinătate. Ambele categorii au drept de vot în toate alegerile și în toate referendumurile. La nivelul provinciilor se mențin diferențe în ce privește acest tip de alegeri (pentru reprezentanțele provinciale)²¹.

Cetățenii din străinătate se pot înscrie într-o varietate de modalități: după ultima reședință din Austria înainte de a părăsi țara, după ultima reședință a părinților, după locul nașterii, după bunurile imobile în proprietate, după adresa rudelor, a angajatorilor

¹⁷ <https://joinup.ec.europa.eu/collection/egovernment/document/central-register-residence-austria-crr>

¹⁸ <https://www.bmf.gv.at/en/data-protection.html>

¹⁹ <https://joinup.ec.europa.eu/collection/egovernment/document/central-register-residence-austria-crr>

²⁰ Joachim Stern Gerd Valchans: Access to Electoral Rights. Austria, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Florence, 2013 p. 6

²¹ Idem, p.7

(criteriile sunt diverse și urmăresc determinarea locului în care vor fi numărate voturile. La nivelul landurilor, cetățenii austrieci aflați în afara Austriei pot vota și la alegerile de la nivelul acestor unități administrative doar în 3 landuri: Austria Inferioară, Tirol și Voralberg. În restul landurilor, este obligatorie prezența persoanelor.

Cu toate acestea, având în vedere că este posibil din punct de vedere tehnic să se declare domiciliul principal în Austria fără a locui acolo, linia de demarcație între cetățenii nerezidenți și cetățenii aflați temporar în străinătate este dificil de trasat. Aceeași chestiune era întâlnită și la nivel local - în acest caz, cetățenii nerezidenți nu beneficiază, în general, de dreptul de vot; cu toate acestea, două landuri — Burgenland și Austria Inferioară — acordă drepturi de vot persoanelor cu „domiciliu secundar” austriac („Zweitwohnsitz”, un domiciliu, dar nu și domiciliul principal); nu include persoanele fără niciun domiciliu în Austria (votul prin corespondență a fost introdus cu începere din 2007).

În ceea ce privește drepturile electorale ale cetățenilor din UE, Directiva Consiliului privind alegerile locale²² a fost pusă în aplicare integral în 1995, când Austria a aderat la Uniunea Europeană. Cu privire la dreptul de vot al cetățenilor din statele membre ale UE la nivel local nu a existat nicio jurisprudență în instanțele naționale sau în CJUE. Dreptul de vot la nivel local este definit ca dreptul de vot pentru constituirea consiliilor municipale (Gemeinderat) în opt din nouă cele landuri. În Viena, care este atât land cât și municipalitate în același timp, votul este limitat pentru listele de la consiliile districtuale urbane (Bezirksvertretung) și nu se acordă pentru Consiliul municipal (Gemeinderat), care funcționează și ca parlament provincial (Landtag). Consiliile districtuale urbane există doar în orașele Viena și Graz, în acest din urmă caz dreptul de vot este acordat în cadrul alegerilor municipale și, în plus, în cadrul consiliilor districtuale urbane. În unele provincii primarii sunt aleși direct, în altele indirect. În cazul ultimelor dreptul de a candida al cetățenilor UE este restricționat. În unele provincii, cetățenii UE trebuie să se înregistreze în registrul electoral - în altele sunt înregistrați automat. În Tirol dreptul de vot este acordat numai după un an de reședință, în cazul în care șederea este doar cu caracter temporar.²³

Cetățenii din afara Austriei (stabiliți în afara țării) trebuie să se înregistreze, valabilitatea înregistrării este de 10 ani, cu 3 luni înainte cetățenii vor fi anunțați de autoritățile competente că se apropie termenul de expirare al înregistrării²⁴.

²² Bundesverfassungsgesetz, mit dem das Bundes-Verfassungsgesetz in der Fassung von 1929 geändert wird sowie das EWR-Bundesverfassungsgesetz und das EGKS-Abkommen-Durchführungsgesetz aufgehoben werden (Bundes-Verfassungsgesetz-Novelle 1994 - B-VGN 1994), BGBl. Nr. 1013/1994 citat în Joachim Stern Gerd Valchars: Access to Electoral Rights. Austria, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Florence, 2013 p.7; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0080&from=RO> pentru textul DIRECTIVEI 94/80/CE

²³ https://www.bmi.gv.at/412_english/ pentru un rezumat punctual privind alegerile în Austria

²⁴ Datele au fost preluate din Joachim Stern Gerd Valchars: Access to Electoral Rights. Austria, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Florence, 2013 p 1,3,5,6 și *passim*

BELGIA

Conceptul belgian de domiciliu este parțial asemănător celui de reședință în scopuri fiscale. Este locul în care o persoană are - și își exprimă intenția de a avea - reședința principală, adică locul unde are centrul intereselor sale (familiale și economice) și unde se regăsește în mod obișnuit. Belgia nu are în legislație noțiunea de *domiciliu de origine*.

În sensul Codului Civil Belgian²⁵ *domiciliu* înseamnă:

- locul în care o persoană fizică are reședința principală în conformitate cu registrul civil al populației, registrul străinilor sau registrul de așteptare;
- locul în care o persoană juridică are sediul menționat în statut.

De asemenea, în sensul legii, *reședință obișnuită* înseamnă:

- locul în care o persoană fizică și-a stabilit reședința principală, chiar și în absența înregistrării, deținând un permis de ședere sau de stabilire. Pentru a determina acest loc, sunt luate în considerare o serie de circumstanțe personale.
- locul în care o structură (firmă, asociație, etc.) cu personalitate juridică își are sediul principal;

În sensul legii, locul ales pentru înființarea unei structuri de acest fel este stabilit luând în considerare în primul rând locul unde se găsește administrația societății respective, precum și centrul activităților sale²⁶.

CertIFICATELE de populație sunt întocmite conform informațiilor existente în Registrul național și, după caz, dovedesc componența unei familii, adresa principalului loc de reședință, naționalitatea, alegerea privind modul de înmormântare și/sau ritualuri, statutul de alegător belgian, modul de coabitare, etc. Aceste certificate pot fi obținute din Registrul național, care este gestionat electronic de municipalitățile responsabile²⁷. Serviciul E-desk pentru populație și registrul civil poate fi accesat de persoanele care au o carte electronică de identitate și un cod PIN al cardului.

Începând cu anul 2000, toate cardurile de identitate belgiene recent emise au un cip eID²⁸. Din 2008, cardurile pentru rezidenții străini au fost înlocuite cu o carte

²⁵ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/05/Belgium-Belgian-Civil-Code-2007-fre.pdf> și [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-028-9004?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-028-9004?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) pentru prevederile privind familia

²⁶ <https://socioedip.files.wordpress.com/2013/12/belgica-the-code-of-private-international-law-2004.pdf> - Law of 16 July 2004 holding the Code of private international law

²⁷ <https://www.brussels.be/e-desk-population-civil-registry>

²⁸ <https://www.thalesgroup.com/en/markets/digital-identity-and-security/government/customer-cases/belgium>

electronică, care conține un cip similar. Cardurile eID pot fi utilizate atât în sectorul public cât și în cel privat pentru identificarea și crearea unor semnături electronice obligatorii din punct de vedere legal.

Reședința / domiciliul și procesul electoral în Belgia: drepturile electorale ale cetățenilor belgieni din afara Belgiei, ale rezidenților și cetățenilor din statele membre ale UE au fost considerate, o perioadă, de importanță secundară (de către partidele politice parlamentare belgiene). Principalele temeri în tratarea subiectului au fost generate de distincțiile politice existente în dimensiunea etno-lingvistică (flamanzii votând în zona flamandă, francofonii în zona franceză)²⁹; dreptul francofonilor de a vota pentru candidații flamanzi dintr-un număr de municipalități vecine capitalei a generat controverse și inițiative de modificare legislativă (în domeniul electoral). Cu adoptarea Directivei 94/80/EC cu privire la alegerile locale, Belgia s-a văzut obligată în a garanta drepturile electorale ale cetățenilor UE rezidenți, motiv de suspiciune în rândul partidelor *mainstream*: flamanzii au exprimat îngrijorări cu privire la rezidenții din municipalitățile vicinale Bruxelles-ului, care ar fi putut vota preponderent francofoni; din partea partidelor de dreapta (radicale) criticile erau legate de suspiciunile că rezidenții ar fi putut vota partidele de stânga. În 1998 ECJ a găsit Belgia vinovată de netranspunerea directivei³⁰. Aceleași suspiciuni existau și legat de votul cetățenilor din afara Belgiei, partidele de stânga fiind preocupate de voturile pentru partidele concurente (prezumând că votul extern le-ar aduce acestora un scor mai mare). Preocuparea partidelor a fost aceea de a asigura un impact electoral minim al noilor categorii de votanți. De la adoptarea legii care stabilește acordarea dreptului de vot străinilor rezidenți la alegerile locale (lege adoptată la 19 martie 2004³¹) trei categorii de persoane fizice au drepturi electorale: cetățenii belgieni (cetățenii-rezidenți); cetățenii belgieni cu reședința în străinătate și rezidenții străini de pe teritoriul Belgiei (nu toate categoriile având drepturi electorale egale) – categoria implicită (cetățeanul rezident) are toate drepturile electorale active și pasive (pentru toate tipurile de alegeri). Facem observația că Belgia are un sistem electoral care prevede votul obligatoriu (lipsa nemotivată de la vot atrăgând după sine sancțiunea administrativă)

Rezidența este conceptul central care definește accesul la drepturile electorale ale cetățenilor belgieni de pe teritoriul național. Până în anul 1988 Art.61 din Constituție³² (Art.47 înainte de modificare) statua că drepturile electorale sunt rezervate doar acelor cetățeni care, în ultimele 6 luni, au avut domiciliul într-o singură

²⁹ Jean-Michel Lafleur, Access to Electoral Rights Belgium, 2013, European University Institute, Florence; Robert Schuman Centre for Advanced Studies

³⁰ Case C-323/97 Commission v Belgium [1998] ECR I-4281.

³¹ Loi du 19 mars 2004 Loi visant à octroyer le droit de vote aux élections communales à des étrangers la adresa

https://www.etaamb.be/fr/loi-du-19-mars-2004_n2004000208.html

³² <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/bel135227E.pdf>

municipalitate (înainte de data de închidere a registrului electoral). Turbulențele politice valono-flamande din anul 1988 generate de votul în districte electorale diferite în municipalitatea Liege au dus la modificarea Codului electoral, care va stabili că, conceptul de rezidență este legat exclusiv de includerea în registrul populației unei municipalități, indiferent de deosebirile etno-lingvistice; fiecare cetățean trebuie să se înregistreze acolo unde are reședința primară (legea privind Evidența Populației și cărțile de identitate³³); singurele categorii excluse de la vot sunt: cele de vârstă, de incapacitatea mentală și ca urmare a unor sentințe judecătorești³⁴. Reședința permanentă în Belgia este o condiție generală a participării la vot (local, provincial, regional și național). Cei aflați temporar în afara Belgiei pot vota prin delegare, fără a fi necesară parcurgerea unor măsuri/acte administrative dificile: delegatul se duce cu solicitarea de vot semnată de solicitant, împreună cu dovada că respectivul se află în afara Belgiei; documentele sunt prezentate președintelui secției de votare unde persoana ar fi votat în condiții normale; un delegat poate vota pentru o singură persoană aflată în afara granițelor. Din anul 2002 cetățenii belgieni rezidenți permanenți în afara Belgiei sunt înregistrați în listele consulare și fac obiectul votului obligatoriu (pot participa la alegerile federale, nu și locale, regionale și provinciale)³⁵. Dreptul de vot pentru străini a fost garantat din anul 2004, condițiile sunt restrictive (mai puțin pentru cetățenii UE) dificultățile sunt legate de caracterul obligatoriu al votului: este necesară înscrierea în registrul electoral (și declarația pe propria răspundere că persoana nu a votat în țara de origine și drepturile sale electorale nu au fost restrânse sau suspendate de o instanță).

FINLANDA

Conceptele de *reședință obișnuită* și de *domiciliu* sunt foarte asemănătoare în Finlanda³⁶:

³³ <https://bruxelles.mae.ro/node/448>

³⁴ Loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de population et aux cartes d'identité et modifiant la loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques la adresa

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1991000380&la=F

³⁵ Loi du 19 juillet 2012 portant modification du Code électoral, en ce qui concerne le vote des Belges à l'étranger la adresa

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=2012071932

³⁶ Ca regulă principală, persoana este domiciliată în locul de reședință. Un nou-născut este domiciliat în municipalitatea mamei sale. Dacă o persoană are mai multe reședințe, locul în care are legăturile / rudele cele mai apropiate este considerat domiciliul acesteia (însă genul acesta de aranjamente asumate pot privi și relațiile de muncă, de familie sau alte chestiuni similare).

- reședința obișnuită: este locul în care individul trăiește și lucrează, fiind centrul activității acestuia;
- domiciliul - este locul înregistrat în registrul populației pentru o persoană fizică.

Utilizarea acestor termeni nu este sistematizată în legislația sau jurisprudența finlandeză, fiind utilizată în special în traduceri convenționale internaționale³⁷.

Orașul de domiciliu al unei persoane care dorește să fie „itinerantă” (nu dorește o locuire permanentă doar într-o anumită localitate) este stabilit pe aceeași bază ca pentru orice altă persoană fizică care locuiește în Finlanda și care intenționează să rămână permanent în Finlanda (și dacă are un permis de ședere - atunci când este necesar acest lucru = Persoana care s-a mutat în străinătate pentru o perioadă mai mare de un an, nu mai are domiciliul în Finlanda (și nici pensia publică de compensare – care este o pensie de suplimentare pentru anumite categorii sociale). Municipality de reședință a acestuia poate fi în continuare în Finlanda, dacă are o legătură mai puternică cu aceasta decât cu țara în care locuiește efectiv. Atunci când o persoană își schimbă domiciliul, acest lucru trebuie anunțat în termen de 7 zile. Notificarea trebuie depusă la biroul local de înregistrare. Noile informații vor fi actualizate rapid în sistemul național de evidență al populației. Schimbarea adresei se realizează prin completarea unui formular disponibil la oficiile registrului local, oficiile poștale, birourile fiscale, birourile instituțiilor de asigurări sociale și centrele de servicii digitale³⁸. Finlanda permite cetățenia duală / multiplă³⁹ dar aceasta poate fi pierdută de la vârsta de 22 de ani, dacă se consideră că persoana respectivă nu are legături suficient de puternice cu Finlanda.

Sistemul de informare al populației este gestionat de Centrul de înregistrare al populației și de registrele locale. Înregistrarea informațiilor se bazează pe notificările făcute de persoanele fizice și de autoritățile publice. Informațiile din sistem sunt utilizate în cadrul serviciilor ce funcționează în societatea finlandeză: administrația publică, autoritatea electorală, fiscalitate, administrație judiciară, cercetare și statistică⁴⁰.

FINeID reprezintă identitatea electronică finlandeză⁴¹ și se referă la identificarea electronică a persoanelor care utilizează certificate digitale. Centrul de înregistrare a populației furnizează certificate pentru cetățeni, organizații și pentru

³⁷ [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-576-1745?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-576-1745?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

³⁸ https://www.maistraatti.fi/en/Services/place_of_domicile_and_population_data/Basic-information/

³⁹ <https://migr.fi/en/faq-finnish-citizenship>

⁴⁰ <https://dvv.fi/henkiloasiakkaat>

⁴¹ <https://dvv.fi/en/fineid-specifications>

sectorul sănătății. Sunt necesare certificate pentru identificare, criptare și semnătură electronică în rețelele de informare. Nu sunt posibile metode de identificare personale convenționale pentru serviciile online.

Certificatul de cetățenie emis de poliție este cel mai cunoscut certificat furnizat de Centrul de înregistrare al populației. Alte produse certificate produse includ cardurile inteligente speciale, certificatele server și e-mail pentru organizații și pentru sectorul sănătății. Centrul de înregistrare eliberează, de asemenea, certificate biometrice⁴².

Reședința/ domiciliul/dreptul de vot: indiferent de domiciliul lor, toți cetățenii finlandezi au dreptul de a vota în alegerile generale, de la vârsta de 18 ani. Centrul de înregistrare al populației compilează un registru național al tuturor celor cu drept de vot, cu 46 de zile înainte de data alegerilor⁴³. Acesta reflectă datele existente cu 51 de zile înainte de alegeri (date personale tip CNP, informații privind secția de vot, adresa etc.). Fiecare persoană din acest registru va primi o notificare cu privire la dreptul ei/său de vot nu mai târziu de 24 de zile înainte de vot. Solicitățile de corectare se pot transmite Agenției nu mai târziu de 16 zile înainte de alegeri, iar oficiile locale trebuie să ia o decizie în privința solicitărilor nu mai târziu de 13 zile înainte de alegeri. Dacă persoana nu este mulțumită de decizie poate recurge la apel la o curte administrativă regională, într-un interval de 7 zile (lucrătoare). Dreptul la un apel extraordinar este prevăzut de lege, instanța competentă fiind Curtea Administrativă Supremă (acest gen de apel este extrem de rar). Din a 12-a zi până la ziua alegerilor registrul electoral devine definitiv, singurele corecții admise fiind cele stabilite prin apelul administrativ (sau prin apelul extraordinar).

Altele: Cazierul penal și diversele incidente criminale din istoricul persoanei pot determina refuzarea vizei pentru rezidență permanentă (recidiva, întemnițarea etc.). Nordicii și cetățenii din statele membre ale UE se pot înscrie într-un registru special dacă plănuiesc să stea mai mult de 3 luni în Finlanda - primesc un cod de identitate valabil pentru Finlanda și șederea devine legală. Agenția pentru populație este aceea care garantează adresa permanentă, după aplicare. Dreptul de muncă este imediat pentru cetățenii UE, chiar înainte de primirea confirmării înregistrării în registrul pentru evidența persoanelor.

⁴² Serviciile autorității de certificare a Centrului de înregistrare a populației se bazează pe o legislație specifică: Legea privind sistemul de informare a populației și serviciile de certificare furnizate de Centrul de înregistrare a populației (661/2009) și Legea privind identificarea electronică și semnăturile electronice (617/2009).

⁴³ (Ministerul Justiției din Finlanda) - The Finnish Election System la https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162011/OM_2020_3.pdf

FRANȚA

Codul civil al Franței definește domiciliul ca fiind locul în care o persoană își are sediul principal de desfășurare al activității / activităților sale⁴⁴. La rândul său, reședința este definită ca o situație de fapt (reședința fiscală este o noțiune distinctă de cetățenia persoanei sau de reședința sa principală).

În conformitate cu prevederile Codului general al impozitelor⁴⁵, o persoană fizică este considerată rezident fiscal (cu domiciliu fiscal) în Franța dacă întrunește una dintre următoarele condiții:

- domiciliul sau locuința sa principală sunt pe teritoriul Republicii (permanentă și stabilă). Domiciliul reprezintă locul în care locuiește în mod obișnuit familia apropiată (soț/partener de coabitare și copii minori, dar nu părinți sau frați) sau, dacă cetățeanul este celibatar și fără copii, în locuința respectivă se află centrul vieții sale personale;

- principalul loc de muncă este pe teritoriul Franței. Acest fapt presupune că cetățeanul respectiv petrece cel puțin 183 de zile în Franța (dintr-un an fiscal) dar rezidența se poate aplica și în cazul în care numărul de zile petrecute în Franța este mai mare decât cele petrecute în oricare alt stat;

- interesele economice majore ale persoanei fizice se află pe teritoriul Franței⁴⁶.

În mod excepțional, personalul public care își exercită funcțiile sau este în misiune de lungă durată într-o țară străină și care nu este supus în respectiva țară impozitului global pe venituri este considerat ca rezident fiscal în Franța⁴⁷

Evidența pe baza cărții de identitate: cartea de identitate națională⁴⁸ este eliberată oricărei persoane care o solicită, indiferent de vârstă. Acest document permite titularului să își dovedească identitatea pe teritoriul național. Cartea de identitate națională este gratuită începând cu 1 septembrie 1998 și nu este obligatorie. La constituirea dosarului de obținere, se procedează la amprentarea părții interesate. Pentru minori, această formalitate este obligatorie numai de la

⁴⁴https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006117683/#LEGISCTA000006117683

⁴⁵ <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006069577/>

⁴⁶ <https://www.blevinsfranks.com/news/blevinsfranks/article/tax-resident-france-uk>

⁴⁷ În cazul în care un rezident francez petrece mai multe luni în străinătate, iar familia sa rămâne în Franța, acesta va fi considerat rezident fiscal în Franța, chiar dacă a rămas în străinătate mai mult timp decât în Franța. Un acord internațional semnat între Franța și țara gazdă poate permite o derogare de la acest principiu. În cazul în care, la finalul convenției, contribuabilul deține cetățenia ambelor state, se poate prevedea ca autoritățile competente să decidă de comun acord cu privire la această chestiune

⁴⁸ <https://www.demarches.interieur.gouv.fr/>

vârsta de 13 ani. Informațiile conținute în dosarul de cerere, inclusiv amprente digitale, sunt păstrate de prefecturi sau sub-prefecturi.

Amprenta poate fi folosită numai pentru:

- împiedicarea tentativelor de a obține sau de a folosi fraudulos un document de identificare;

- identificarea unei persoane într-o procedură legală.

Prin Decretul din 19 martie 1987 a fost introdusă cartea de identitate securizată, a cărei eliberare a fost larg răspândită începând cu anul 1995 (include diverse dispozitive de securitate menite să limiteze riscul de falsificare sau contrafacere⁴⁹.

Domiciliul / reședința și exercitarea drepturilor electorale: În conformitate cu articolul L.11 din Codul electoral al Franței⁵⁰, pentru a fi inclus pe lista electorală a unei municipalități sau comune trebuie să existe legături importante între individ și această entitate: sunt considerate ca atare un domiciliu sau o reședință în aceasta în ultimele 6 luni sau calitatea de contribuabil municipal timp de cel puțin 5 ani. În majoritatea cazurilor domiciliul și reședința se suprapun, dar nu sunt întotdeauna valabile. Înregistrarea persoanei pe baza domiciliului nu este supusă nici unei condiții privind durata⁵¹.

În exercitarea drepturilor sale civile fiecare cetățean francez are domiciliul în locul în care-și desfășoară cea mai mare parte a activităților sale. Persoanele fără domiciliu stabil își stabilesc domiciliul ales în condițiile prevăzute la articolul L. 264-1 din *Code de l'action sociale et des Families*.⁵² Prin reforme succesive ale Constituției și ale Codului Electoral, precum și printr-o serie de decrete guvernamentale, legiuitorul francez a încercat să reglementeze simplificarea procedurilor de înregistrare precum și multiplicarea metodelor de vot prin care să fie facilitată participarea politică a expatriaților inclusiv prin alocarea unor locuri rezervate în Parlament – 11 locuri în Adunarea Națională și 12 la Senat - pentru această categorie de votanți dar și prin instituționalizarea unor structuri cum sunt *Assemblée des Français de l'Étranger* (AFE) și prin delegarea unor atribuții speciale unui secretariat de stat *Secrétariat d'Etat aux Français de l'étranger*, ambele în coordonarea Ministerului de Externe. Inventie exclusiv franceză, Consiliile consulare corespondente celor 160 de consulate și reprezentanțe diplomatice, reprezintă interesele expatriaților francezi din respectivele zone, deși rolul acestor aleși nu este încă

⁴⁹ <https://www.senat.fr/lc/lc118/lc1180.html>

⁵⁰ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070239/LEGISCTA000006148455/#LEGISCTA000006148455

⁵¹ Conseil d'État a stabilit că a deține bunuri imobile și societăți în Franța nu permite stabilirea domiciliului fiscal al unui contribuabil în Hexagon și nici impozitarea în consecință; Cass. nr. 10-60150 și nr. 10-60162 2, 11 martie 2010

⁵² <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006074069/>

foarte precis definit⁵³. Cetățenii din statele membre ale Uniunii Europene pot participa la alegerile pentru Parlamentul European (în condiții similare cu cetățenii francezi), dar nu pot candida pe listele electorale pentru primării și nici nu pot participa la alegerile pentru Senat (prin procedura votului indirect). Cetățenii europeni care doresc să voteze în Franța trebuie să se înregistreze în registrul electoral ținut de municipalitate (completând un formular și prezentând un act de identitate)⁵⁴.

GERMANIA

În Germania rezidentul este o persoană fizică care are domiciliul în Germania sau care stă mai mult de 6 luni consecutive în această țară (locul obișnuit de reședință). Domiciliul este o locuință care poate fi deținută de contribuabil sau închiriată acestuia – în acest caz acesta deține controlul deplin asupra proprietății.

Diferența dintre domiciliu și rezidență este una determinată de durată - rezidența fiscală este un concept care privește un termen scurt (sau relativ scurt) și este stabilită separat pentru fiecare an fiscal, reflectând locul în care locuiește în acel moment. Domiciliul este un concept care privește termenul mai lung și se referă la locul în care persoana consideră că are domiciliul permanent de-a lungul vieții. Domiciliul este un concept de drept comun.

În conformitate cu articolul 1 alineatul (1) prima teză din Legea privind impozitul pe venit (Einkommensteuergesetz) cu modificările și completările ulterioare⁵⁵, persoanele fizice a căror reședință (secțiunea 8 din Codul fiscal⁵⁶) sau reședința obișnuită (articolul 9 din Codul fiscal) se află în Republica Federală Germania sunt supuse impozitării - au obligativitatea achitării impozitelor. Se consideră că o persoană are reședința în locul în care întreține o locuință în proprietate deplină sau sub circumstanțe care indică faptul că persoana întreține și utilizează locuința respectivă (articolul 8 din Codul fiscal). Persoana care petrece în Republica Federală Germania o perioadă neîntreruptă de peste șase luni este, în general, presupusă a avea reședința obișnuită aici (art. 9 din Codul fiscal).

Supunerea integrală la plata impozitului se aplică și resortisanților germani a căror reședință sau reședință obișnuită nu se află în Republica Federală Germania, dar care lucrează ca funcționari publici sau au salarii plătite de la / de către administrația publică

⁵³ Loi n° 2013-659 du 22 juillet 2013 relative à la représentation des Français établis hors de France, Art. 3. La adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000027734839/>

⁵⁴ Jean-Thomas Arrighi Access to Electoral Rights France , July 2014, European University Institute, Florence, Robert Schuman Centre for Advanced Studies

⁵⁵ <https://dejure.org/gesetze/ESTG>

⁵⁶ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_ao/englisch_ao.html#p0086

germană sau din fonduri publice și care, împreună cu membrii familiilor lor, au doar obligații limitate privind impozitul pe venit în țara în care își au reședința sau reședința obișnuită [articolul 1 alineatul (2)] din Legea privind impozitul pe venit).

Persoanelor supuse unei obligații fiscale limitate li se poate acorda, la cerere, statutul de persoană supusă integral la plata impozitului, în cazul în care poate să furnizeze documente verificabile care să ateste că:

(a) cel puțin 90 % din venitul lor pe durata unui an calendaristic face obiectul impozitului german pe venit sau

(b) veniturile pe care le obțin și care nu sunt supuse impozitului german pe venit să nu depășească indemnizația personală de bază.

Se consideră că o persoană nu mai are reședința într-un loc dacă a părăsit acel loc, cu intenția explicită de a înstrăina acea proprietate⁵⁷. Bazele de date ce cuprind informații legate de cetățenii germani sunt gestionate de Ministerul Federal de Interne⁵⁸.

Domiciliul / reședința și dreptul de vot: Numai persoanele înscrise într-un registru al alegătorilor pot vota. Germanii care locuiesc în străinătate și care nu au domiciliul înregistrat în Germania sunt denumiți expatriați germani. Aceștia nu sunt înscrși în mod automat într-un registru al alegătorilor. Dacă expatriații germani doresc să participe la alegerile europene, ei trebuie să depună o cerere oficială de înscriere în registrul electoral, înainte de fiecare scrutin. Cetățenii germani își pot exercita dreptul de vot în Germania după depunerea unei aplicații (dacă au locuit cel puțin 3 luni în alt stat membru UE) sau pot participa la vot în statul membru în care sunt rezidenți, după ce se informează la agenția competentă a statului respective (baza legală o constituie Articolul 20 alineatul (2) litera (b) și articolul 22 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene respectiv Articolul 6 alineatul (1) din Legea privind alegerile europene (EuWG).

Înainte de alegeri germanii rezidenți în afara statului trebuie să se înregistreze pentru a vota. Aceasta este singura modalitate a autorităților de a se asigura că adresele actuale sunt cele valide pentru transmiterea documentelor de vot prin corespondență. Expatriații germani nu sunt obligați să informeze autoritățile germane cu privire la mutarea lor în rezidențiat, nașterea copiilor sau decesele din familie. În consecință, datele din registrul de evidență a populației nu sunt fiabile în pregătirea procesului electoral. Acesta este motivul actualizărilor prin aplicațiile solicitanților.

⁵⁷ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0035

⁵⁸ Actuala carte de identitate este de plastic, tip ID-1 cu un cip RFID încorporat, care prezintă multe elemente de securitate. Toate informațiile despre persoana respectivă sunt furnizate în germană, engleză și franceză

ITALIA

În ceea ce privește principiile generale ale rezidenței fiscale ale persoanelor fizice, conform art. 2 alin. (2) din *Testo unico delle imposte sui redditi*⁵⁹ o persoană fizică este considerată rezidentă în Italia în scopuri fiscale, dacă pentru o perioadă de timp este îndeplinită cel puțin una dintre următoarele condiții:

- se realizează înregistrarea persoanei în registrele municipale ale populației. Faptul că persoana fizică este înscrisă în Registrul pentru o anumită perioadă de timp este o condiție suficientă pentru ca aceasta să fie considerată rezidentă în Italia în scopuri fiscale;

- deținerea unui domiciliu în Italia în conformitate cu prevederile definiției care se regăsește în Codul civil. În conformitate cu art. 43 alin. (1) Cod civil, termenul *domiciliu* înseamnă reședința principală a persoanelor. Existența unui domiciliu nu are legătură cu prezența efectivă a individului în acel loc;

- reședința persoanei în Italia în conformitate cu prevederile Codului civil. Conform art. 43 alin. (2) din Codul civil, termenul de reședință înseamnă un loc în care individul își are reședința obișnuită⁶⁰.

În Italia o persoană fizică este considerată rezidentă în scopuri fiscale dacă se regăsește pe teritoriul Italiei, pentru cea mai mare parte a exercițiului financiar (adică pentru mai mult de 183 de zile). Prin urmare, pentru a recunoaște reședința fiscală a unui individ, criteriul de bază este înregistrarea în registrele populației rezidente italiene⁶¹.

Persoana care se mută trebuie să depună o cerere de înregistrare la Registrul populației în localitatea în care intenționează să locuiască. La sfârșitul șederii în Italia, persoana fizică trebuie să solicite anularea mențiunilor care o privesc din Registrul populației rezidente.

Persoana care este înregistrată la Registrul populației rezidente pentru mai puțin de 183 de zile într-un an calendaristic este, în general, considerată nerezidentă în scopuri fiscale (deși trebuie luați în considerare și alți factori).

⁵⁹ <https://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?ACTION=getSommario&id={31D694E8-4398-4030-873B-FEAF5A6647F9}>

⁶⁰ <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=16608>

⁶¹ A se vedea și <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/tax-residency/Italy-Tax-Residency.pdf>

Un cetățean italian care se transferă într-o țară străină trebuie să se anuleze înscrierea în Registrul populației rezidente italiene și trebuie să se înregistreze în Registrul rezidentului italian din străinătate (AIRE).

Conform prevederilor Legii de înființare a ANPR, a fost creat un Registru național al populației rezidente (ANPR) deținut și întreținut de Ministerul de Interne. ANPR este singura bază de date națională destinată colectării datelor demografice ale tuturor locuitorilor italieni, inclusiv ale celor care trăiesc în străinătate (AIRE)⁶².

Cartea de identitate electronică (CIE) este un document de identificare personal care a înlocuit cartea de identitate pe suport de hârtie din anul 2001 (conține și un certificat digital pentru autentificarea online și opțional un certificat pentru semnăturile digitale).

Conform decretului adoptat în anul 2016, fiecare CIE cu valabilitate expirată trebuie înlocuită cu versiunea electronică⁶³.

Domiciliul / reședința și dreptul de vot: în mod tradițional preocupările pentru dreptul de vot al cetățenilor UE, rezidenților străini și italienilor din afara Italia nu au reprezentat temele dezbatelor politice naționale; fiind însă o țară care a cunoscut un parcurs de la emigrare la imigrare, de la jumătatea anilor 1990 tema a devenit una de interes, legislația fiind modificată (adeseori cumulativ, de unde și dificultatea de înțelegere a tuturor normelor – ca exemplu, între 1983 și 1987 au existat 48 de proiecte legislative privind votul italienilor rezidenți în afara Italiei).

Conform legislației în vigoare, cetățenii care au o reședință permanentă într-o municipalitate italiană și se află pe teritoriul național în ziua votului, pot participa la toate categoriile de alegeri (în condițiile legii). Cetățenii cu rezidență permanentă în afara Italiei pot vota la alegerile naționale prin corespondență (un număr de locuri sunt rezervate acestor alegători în ceea ce se numește *Circonscrizione Estero* - fiind vorba de patru districte (*Ripartizioni*) – Europa, America de Sud, America de Nord și Centrală, respectiv Asia-Africa-Oceania. Este necesară înscrierea într-un registru de evidență al italienilor din afara Italiei, candidații se aleg exclusiv din rândurile acestora (6 senatori și 12 deputați). Pot vot și în referendumurile naționale. În alegerile municipale, regionale, provinciale și referendumurile locale este cerută prezența în localitate (se poate candida la toate alegerile locale din aria unei unități administrative (cei care sunt rezidenți străini sunt înregistrați într-un registru special al municipalității, *Anagrafe*, corespunzător ultimului domiciliu italian; cei care nu au fost niciodată pe teritoriul Italiei sunt înregistrați automat în municipalitatea Roma). Cetățenii UE pot candida și pot vota la alegerile locale; în acest scop, trebuie să

⁶² <https://developers.italia.it/en/anpr/>

⁶³ <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2016/06/16/16A04656/sg>

formuleze o cerere către primăria municipalității, cu 40 de zile înainte de ziua votului⁶⁴.

MAREA BRITANIE

În sistemul din Marea Britanie domiciliul unei persoane este determinat în funcție de dreptul englez (*common law*) cu rezerva unor excepții legale⁶⁵.

Principiile care guvernează conceptul de domiciliu: nu există nicio persoană fără domiciliu (există un temporar *non-doms* / *non-domiciliu* acceptabil doar în anumite condiții; serviciul de taxe va căuta prin cercetări riguroase să verifice dacă cei care invocă statutul de *non-doms* sunt într-adevăr așa); un domiciliu de origine este atribuit fiecărei persoane în momentul nașterii (domiciliul tatălui, al mamei sau al locului în care a fost găsit copilul - în cazuri de acest gen); domiciliul atribuit ca fiind de origine continuă până la alegerea unui nou domiciliu (*domicile by choice*) și renunțarea la domiciliul în dependență; o persoană nu poate avea două domiciliu simultan; dacă nu este ales un domiciliu, se prezumă continuarea celui curent (domiciliul existent). Chiar dacă o persoană obține un nou domiciliu (prin alegere sau prin dependență), domiciliul de origine nu este niciodată complet pierdut – își păstrează latența și poate fi reactivat în cazul în care apar lacune în dobândirea și/sau pierderea domiciliului (dacă un copil cu tată englez s-a născut în India și nu a intrat ulterior în Anglia, poate primi domiciliu englez datorită tatălui); din toate cele trei tipuri de domiciliu, domiciliul de origine este cel mai greu de pierdut.

Expatriaților britanici li se aplică conceptul de *domiciliu considerat*, cu rol în calcularea impozitului aferent proprietăților deținute în momentul decesului⁶⁶.

Domiciliul considerat înseamnă că, deși este cetățean britanic respectivul nu este stabilit în Marea Britanie; în conformitate cu prevederile de drept, autoritatea de impozitare (HMRC) îl poate trata ca fiind domiciliat în Marea Britanie în momentul transferului, dacă a avut domiciliul în Regatul Unit în trei ani anteriori transferului, sau a avut reședința în Marea Britanie în cel puțin 17 dintre cei 20 de ani de

⁶⁴ Guido Tintori, Access to Electoral Rights: Italy, Robert Schuman Centre for Advanced Studies 2013/3 Badia Fiesolana, San Domenico di Fiesole, Italy

⁶⁵ În Marea Britanie cineva născut oriunde în Regat este considerat cu domiciliul deopotrivă în Anglia, Țara Galilor, Scoția sau Irlanda de Nord. În scopul taxării unitare toate sunt considerate la fel, domiciliul fiind UK. Fiscul britanic are un ghid special privind domiciliul și reședința <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/residence-domicile-and-remittance-basis/rdrm20070>

⁶⁶ Cei domiciliați și rezidenți în Marea Britanie sunt impozitați în Regat pe veniturile și câștigurile lor la nivel global, indiferent dacă veniturile sau câștigurile sunt realizate în Marea Britanie. Activele mondiale ale persoanelor fizice cu sediul în Regatul Unit sunt, de asemenea, supuse impozitului pe succesiune din Regatul Unit.

percepere a impozitului pe venit, interval care se încheie cu anul în care are loc transferul.

După vârsta de 16 ani, orice cetățean britanic își poate schimba domiciliul. Pentru a face acest lucru, trebuie să îndeplinească o serie de criterii și să poată furniza o serie de documente. Criteriile pentru schimbarea domiciliului sunt variate și fiecare caz va fi judecat pe baza datelor furnizate. Criteriile de bază pentru schimbarea domiciliului includ, de regulă, un minim absolut:

- părăsirea teritoriului Marii Britanii;
- dovedirea intenției de a locui permanent într-un alt loc, pe o perioadă nedeterminată.

Este considerat *rezident* (cel puțin în scopuri fiscale) cetățeanul prezent într-o țară timp de 183 de zile sau mai mult, raportat la un an fiscal, acest criteriu fiind valabil pentru HMRC din Marea Britanie ca și pentru alte guverne din întreaga lume.

În dreptul britanic se consideră că există două concepte de *domiciliu*. Unul este reprezentat de locul în care se află locuința permanentă (nu este același lucru cu rezidența, deoarece acest concept este în relație directă cu fiscalizarea). Cel de-al doilea este *domiciliul de origine*, care este stabilit de țara de origine a părinților⁶⁷.

Identificarea prin documente de identitate: cărțile de identitate au fost eliminate în anul 2011 - nu mai sunt valabile și nu mai pot fi folosite ca dovadă de identificare⁶⁸. Legea privind documentele de identitate (2010) impune distrugerea informațiilor deținute în Registrul național al identităților și prevede:

- anularea tuturor cărților de identitate existente la acel moment;
- eliminarea cerinței legale de a emite cărți de identitate;
- închiderea și ștergerea Registrului Național de Identități;
- distrugerea tuturor datelor deținute în Registru;
- închiderea birourilor Comisarului pentru identitate;
- reînregistrarea unor infracțiuni (posesia sau folosirea documentelor false de identitate)⁶⁹.

⁶⁷ <https://www.expertsforexpats.com/expat-tax/the-difference-between-domicile-and-residence/>

⁶⁸ <https://www.gov.uk/identitycards>

⁶⁹ <https://web.archive.org/web/20100528110952/http://www.number10.gov.uk/queens-speech/2010/05/queens-speech-identity-documents-bill-50641>

Altele: relativ recent au fost aduse modificări conceptului de domiciliu prin introducerea a două noțiuni – domiciliul estimat (ca fiind în Marea Britanie, în afara regulilor anterioare aplicabile numai pentru impozitul pe succesiune) și rezident anterior domiciliat. Cele două precizări aduse în 2017 nu înlocuiesc / nu modifică domiciliul de origine sau domiciliul prin alegere, privesc tratamentul aplicat în scopul taxării – impozitării. Domiciliul estimat (ca fiind britanic) este un statut aplicat celor care pot demonstra ca nu sunt juridic încadrabili ca fiind cu domiciliu britanic dar se poate dovedi că au fost rezidenți britanici în ultimii 12 sau 20 de ani fiscali, și astfel calculul impozitului se face pe baza unei alte formule decât a celei anterioare. Cei care vor să nu fie considerați în această categorie trebuie să dovedească faptul că nu s-au aflat în Regatul Unit pentru cel puțin șase ani de impozitare completă (privește impozitul pe venit și impozitul pe câștigurile de capital). HMRC examinează cu atenție declarațiile de impozit pe venit și cele ce privesc succesiunea celor care solicită statutul de *non-doms* (non-domiciliu).

NORVEGIA

Evidența populației este ținută de un Registru Național al Populației⁷⁰ (pentru cei care locuiesc sau au locuit în Norvegia), acesta reprezentând baza constituirii registrului fiscal, al celui electoral și statisticilor legate de populație. Datele sunt securizate și nu pot fi accesate pentru obținerea de informații personale sau de adrese (sunt date închise publicului). Au acces la aceste date unele organizații din sectorul public, cât și cele din sectorul privat (acestea pot utiliza informații din Registrul Național, însă accesul este restricționat și filtrat).

O persoană care stă 183 de zile în Norvegia este desemnată ca rezident fiscal, considerându-se data rezidenței de la prima zi de intrare în țară. Dacă cele 183 de zile sunt divizate între doi ani fiscali diferiți, persoana devine rezident fiscal cu începere de la 1 ianuarie al anului următor.

Rezidența fiscală din Norvegia încetează pentru persoana care se mută în străinătate sub rezerva unor condiții:

- demonstrarea unei reședințe permanente în străinătate;
- faptul că persoana nu a rămas în Norvegia timp de una sau mai multe perioade care depășesc 61 de zile în cursul anului fiscal curent;

⁷⁰ <https://www.skatteetaten.no/en/person/national-registry/moving/>

- nici persoana și nici rudele sale apropiate (soție, partener de conviețuire, copil) nu au un loc de reședință disponibil în Norvegia⁷¹.

Cei care au locuit mai puțin de 10 ani în Norvegia înainte de a-și stabili reședința permanentă în străinătate vor avea rezidența fiscală norvegiană de-listată în acel an fiscal în care sunt îndeplinite toate cele trei condiții.

Pentru cei care au fost rezidenți norvegieni 10 ani și peste (considerând anul fiscal în care persoana vrea să-și schime reședința) rezidența nu va înceta mai devreme de 3 ani fiscali de la anul de schimbare a reședinței (trei ani fiscali compleți).

Un resortisant UE/SEE care a stat în Norvegia timp de cel puțin cinci ani poate solicita dreptul permanent de ședere. Aceasta îi dă dreptul să rămână și să lucreze în Norvegia pe termen nelimitat. Membrii familiei sale pot fi, de asemenea, eligibili pentru obținerea de reședință permanentă.

Domiciliul / reședința și dreptul de vot: doar cetățenii norvegieni pot vota în alegerile parlamentare, rezidenții în cele locale și doar după o perioadă de 3 ani. Toți cetățenii primesc un card de vot (*valgkor*)⁷², cei aflați în străinătate pot prezenta un act de identitate la secția de vot (despre care se interesează la reprezentanțele diplomatice sau pe pagina web a Ministerului de Externe).

REGATUL ȚĂRILOR DE JOS

Art. 4 din Legea generală privind impozitarea prevede că locul de rezidență al unei persoane este determinat pe baza tuturor faptelor și circumstanțelor relevante. În conformitate cu legislația fiscală, pentru stabilirea locului de reședință sunt utilizate mai multe criterii⁷³:

- În cazul în care se menține o locuință permanentă;
- Atunci când sunt îndeplinite obligațiile de muncă;
- Acolo unde locuiește familia persoanei;
- În cazul în care persoana este înregistrată la autoritățile locale;
- În cazul în care se mențin conturi bancare și alte active;
- Durata de ședere dorită în Regatul Țărilor de Jos;
- Dacă persoana are asigurare în Regatul Țărilor de Jos;
- Dacă medicul de familie este rezident în această țară;
- Dacă persoana este membru în cluburi și societăți din această țară;

⁷¹ <https://www.skatteetaten.no/en/person/taxes/get-the-taxes-right/abroad/tax-residence-in-norway-when-moving-to-or-from-norway/>

⁷² <https://www.valg.no/en>

⁷³ <http://taxsummaries.pwc.com/ID/Netherlands-Individual-Residence>

- Dacă persoana are copii care urmează instituții de învățământ din Regatul Țărilor de Jos.

Evidența populației utilizează înregistrările multiple aflate în bazele de date digitalizate ale municipalităților (sistem de înregistrare cunoscut ca sistemul BRP). Ca atare, registrul populației face parte dintr-un sistem de registre de bază. Alte registre din acest sistem includ, de exemplu, companii, clădiri, adrese și reședințe, vehicule, etc. Scopul acestor registre interconectate este acela de a furniza tuturor agențiilor guvernamentale din date actualizate privind cele mai importante subiecte. BRP este un element-cheie în procedurile administrative la nivel național și local⁷⁴. Cetățenii olandezi de la vârsta de 14 ani trebuie să poată prezenta un document de identitate valabil la cererea unui polițist sau a unui funcționar cu atribuții similare. Documentele de identitate sunt necesare la deschiderea conturilor bancare și la începerea muncii pentru un nou angajator. Documentele oficiale de identitate pentru rezidenții din Regatul Țărilor de Jos sunt:

- pașaportul;
- cartea de identitate;
- permisul de ședere pentru străini;
- un document special pentru personalul din corpul diplomatic și membrii familiilor acestora.

Pentru cei care intenționează să locuiască pe termen lung în afara țării, aceștia trebuie să semnaleze acest lucru (personal) municipalității unde sunt înregistrați, scoaterea din registrul de evidență realizându-se doar în baza solicitării. Solicitantul informează despre acest lucru cu 5 zile înainte de a pleca și specifică adresa la care se va muta (unde va fi notificată de-listarea), municipalitatea informând și celelalte instituții guvernamentale (fiscul, Banca de Asigurări Sociale⁷⁵); persoana va fi notificată rapid (poate folosi și o adresă temporară sau adresa unei persoane de contact). Dreptul la pensie este transferabil; pentru o pensie de stat completă cel care îndeplinește criteriul de vârstă trebuie să fi locuit 50 de ani în țară (premergător datei de pensie; fiecare an în minus atrage un minus de 2% din pensie; pensie primesc toți cei care au locuit 50 de ani în Regatul Țărilor de Jos – pensia de bază).

Domiciliul / reședința și dreptul de vot: în alegerile municipale (*Gemeenteraad*) votează toți cei care figurează în registrul municipalității, inclusiv expatriații dacă nu au solicitat de-listarea (și cetățenii din statele membre așe UE) ca și non-cetățenii

⁷⁴ Population register data, basis for the Netherlands Population Statistics

⁷⁵ <https://www.svb.nl/nl/>

care au locuit 5 ani continuu în localitatea respectivă (și care nu au dreptul de vot inactivat în municipalitatea respectivă sau în țara de origine, în baza unei sentințe a unei instanțe); pentru alegerile districtuale din Amsterdam cetățenii non-UE pot vota dacă au fost înregistrați de mai mult de 3 ani. Pentru alegerile parlamentare votează doar cetățenii olandezi. Cetățenii din statele membre ale UE pot vota dar pot și candida la alegerile municipale și la cele europene (dacă nu o fac în țara lor).

SPANIA

Pentru exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor civile, domiciliul persoanelor fizice este considerat locul de reședință obișnuit și, dacă este cazul, poate fi stabilit prin Codul privind procedura civilă⁷⁶. Având în vedere numărul mare de acte juridice care trebuie realizate în legătură directă cu domiciliul, se poate spune că aceasta este cea mai importantă relație pe care o are o persoană cu o jurisdicție.

În materie de domiciliu, Codul civil spaniol⁷⁷ include: un element material (reședința) și o dualitate a elementelor intenționate (de obișnuință). Legislativul a ales să dezvolte reguli incomplete referitoare la domiciliu, lăsând legea formală să completeze subiectul. Aceasta este o abordare relativ incompletă dacă se consideră că toate aspectele legate de atributele personalității trebuie abordate în legea materială, la care trebuie adăugat faptul că acest lucru se face astfel încât standardul să poată fi extins la toate ramurile sistemului, implicând un caracter suplimentar.

Adresa poate fi clasificată în două categorii: domiciliul stabil și alte rezidențe. Domiciliul este, de regulă, locuința unde o persoană își petrece majoritatea timpului, iar rezidența reprezintă o locuință special destinată anumitor scopuri, cu utilizare temporară. Registrele de înregistrări civile spaniole (nașteri, căsătorii și decese) sunt gestionate de către Ministerul de Justiție.

Legea 11/2007 din 22 iunie privind accesul electronic al cetățenilor la serviciile publice recunoaște dreptul cetățenilor de a interacționa cu administrațiile publice prin mijloace electronice și reglementează aspectele de bază ale utilizării tehnologiilor informaționale în activitatea administrativă, relațiile dintre administrațiile publice, precum și în relațiile cetățenilor cu aceleași persoane juridice, în scopul garantării

⁷⁶ <https://www.global-regulation.com/translation/spain/1453915/law-1-2000%202c-of-7-january%252c-code-of-civil-procedure.html>

⁷⁷ <http://derechocivil-ugr.es/attachments/article/45/spanish-civil-code.pdf>

drepturilor acestora, tratamentul comun al acestora și validitatea și eficiența activității administrative în condițiile securității juridice⁷⁸.

În Spania, cetățenii spanioli, străinii rezidenți și companiile au numere de identitate similare, dar distincte, unele cu litere prefixate, toate dispunând de un cod de control.

- atât persoanele fizice, cât și cele juridice au un cod fiscal (NIF), care este identic cu cel al documentului de identitate;
- cetățenii spanioli au un document național de identificare (DNI), care poartă acest număr fără prefixul literei (noul DNI electronic permite semnarea digitală a documentelor și conține o versiune digitalizată a feței persoanei, semnătura și amprente digitale⁷⁹).
- codul de identitate fiscală (CIF) este deținut numai de asociații și fundații; străinilor rezidenți li se eliberează un număr de identificare pentru străini (NIE).

Domiciliul/ reședința și dreptul de vot: rezidenții trebuie să se înregistreze voluntar pentru a putea vota. Spaniolii din afara Spaniei pot vota pentru Congresul Deputaților⁸⁰ - pentru participarea la alegerile regionale votează doar cei care sunt rezidenți în Comunitățile Autonome (reglementările sunt astfel stabilite prin statutele acestor entități); dacă ultima reședință din Spania a fost într-una din aceste regiuni, persoana se poate înregistra pentru votul regional. Votul municipal (și candidatura la aceste poziții) este propriu doar celor care sunt nemijlocit rezidenți în acele localități (spre deosebire de votul pentru alegerile naționale și cele europene). Cei care se află temporar în afara Spaniei pot vota dacă se înscriu la Autoritatea electorală cu cel puțin 10 zile înainte de ziua votului (primind formularele pentru votul prin corespondență). Cei care se află permanent în afara Spaniei pot vota, dar trebuie să se înregistreze într-un registru special al „rezidenților din străinătate” de la serviciile consulare (votul este prin poștă sau la urnele de la misiunile diplomatice). Cei care au stat un timp îndelungat în afara Spaniei pot opta pentru un district electoral la care doresc să se înscrie ca votanți (după originea antecesorilor, rude etc.)⁸¹.

⁷⁸ https://administracionelectronica.gob.es/pae/Home/dam/jcr:2baa2e22-26d9-4bd9-b1e8-1b29a5a4caae/Ley-11-2007_22Jun_NIPO_000-10-075-0.pdf

⁷⁹ <http://digital.csic.es/handle/10261/15941>

⁸⁰ Senatul (Senado) are o procedură diferită de alegere, membrii acestuia fiind în parte aleși prin vot popular și în parte numiți de adunările legislative regionale (51 de membri sunt aleși prin vot indirect) <https://www.senat.fr/senatsdumonde/english/espagne.html>

⁸¹ Ángel Rodríguez Access to Electoral Rights: Spain 2013, European University Institute, Florence, Robert Schuman Centre for Advanced Studies

STATELE UNITE ALE AMERICII

Majoritatea statelor componente ale Federației definesc reședința pe baza domiciliului unei persoane (locul în care un individ intenționează să locuiască în permanență și la care revine după perioade de absență). O persoană nu poate avea decât un singur domiciliu, înregistrarea cu două domiciliu (obținerea certificatului de domiciliu în două state) constituie infracțiune, penalizată de legea federală⁸². Este posibilă – deși în rare cazuri – înregistrarea a două reședințe (pentru o persoană care este înregistrată ca origine într-un stat, dar care activează minim 184 de zile într-un alt stat) în scopuri profesionale.

Nu toate statele au condiții facile în ceea ce privește schimbarea reședinței (ca loc de evidență pentru colectarea taxelor) – Virginia, spre exemplu, nu permite renunțarea la rezidența fiscală (*tax residency*) decât după ce persoana produce dovada stabilirii reședinței în alt stat. Maryland nu permite schimbarea domiciliului dacă persoana se mută într-un stat care nu permite rezidența permanentă / indefinită pentru cetățenii americani. Schimbarea reședinței (din motive de taxare locală, de muncă sau din alte considerente) nu produce efecte în impozitarea federală (IRS), fiscul impozitând câștigurile cetățenilor americani la nivel global, indiferent de locul în care stau. Evident, cei preocupați de taxarea favorabilă – nomazii digitali fiind nișa cea mai interesată – ca expatriați trebuie să treacă două teste: *bona fide*, respectiv dovada prezenței fizice la noua reședință. IRS este cel care decide dacă o persoană intră în alt regim de taxare sau se califică în viitorul apropiat pentru aceasta⁸³. Pentru a trece testul prezenței fizice, persoana trebuie să se afle într-una sau în mai multe țări străine o perioadă de 330 de zile, pe parcursul a 12 luni consecutive⁸⁴. Testul *bona fide* presupune ca persoana să aibă o reședință într-o altă țară pe parcursul unui întreg an fiscal (1 ianuarie 1 – 31 decembrie). În această perioadă sunt permise vizite scurte în SUA, dar cu intenția clară a întoarcerii la noua reședință aleasă.

În scopul exercitării unor drepturi – dar și în alte scopuri administrative – persoana poate face dovada domiciliului cu o sumă întreagă de documente: dovezile de la sistemul federal de taxe și impozite, proprietatea unei case sau leasingul activ pe o proprietate, un cont bancar la o bancă americană sau alte investiții în SUA, cecurile salariale sau alte documente eliberate de angajatori, înregistrarea copiilor în sistemul educațional american, foi matricole universitare, formulare de asigurare socială, scrisori oficiale emise de angajatori și alte documente care pot dovedi prezența activă în SUA (dovezi rezidențiale de la municipalități, permisul de conducere, certificate de naștere, diplome

⁸² <https://www.law.cornell.edu/constitution-conan/article-3/section-2/clause-1/citizenship-of-natural-persons#fn1118art3> și <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/117/123>

⁸³ <https://www.irs.gov/individuals/international-taxpayers/foreign-earned-income-exclusion-bona-fide-residence-test>

⁸⁴ <https://www.irs.gov/individuals/international-taxpayers/foreign-earned-income-exclusion-physical-presence-test>

de absolvire, declarații pe propria răspundere, plățile de la companiile de telefonie, cardul de sănătate, ipotecă, certificate de proprietate etc.).

Domiciliul /reședința și dreptul de vot

Reședința este importantă pentru exercitarea dreptului de vot, mai ales pentru persoanele aflate în afara SUA. Se consideră reședință adresa pe care persoana o consideră permanentă și unde este înregistrată ca plătind taxe (de acest lucru depinde eligibilitatea pentru vot). Personalul militar are prevederi aparte, fiind luată în calcul reședința de vot (dacă nu coincide cu domiciliul); pentru solicitarea unui nou domiciliu / reședință habituală militarii dispun de asistența juridică calificată a ministerului apărării.

Reședința înregistrată în scopul votului este important pentru votul în absență – când persoana nu poate vota în persoană la secția de vot stabilită – chiar dacă se votează doar pentru alegerile federale. Determinarea reședinței este importantă și pentru trimiterea tipului de buletin de vot pentru secția de vot a electorului. Se consideră *voting residence* (reședință electorală) ultima adresă din statul în care persoana a domiciliat, anterior părăsirii SUA. Această rămâne validă (în termenii drepturilor electorale) chiar dacă: persoana nu mai are o proprietate sau alte conexiuni cu statul respectiv, dacă intenția de reveni la adresa respectivă este incertă, dacă adresa anterioară nu mai este recunoscută ca adresă de reședință⁸⁵. Diferă de reședința înregistrată în scopul taxării locale și statale, fiind mai permisivă. Dacă persoana nu-și amintește cu exactitate ultima adresă fizică poate face dovada plății impozitelor, pașaportul sau corespondența de familie. Uneori, birourile electorale sunt cele care oferă sprijin în identificarea adresei la care persoana a fost anterior înregistrată (la alte alegeri).

Un cetățean american care nu a stat (fizic) niciodată pe teritoriul SUA poate vota, în unele circumstanțe și doar în unele state, care le permit acestora să voteze (doar pentru alegerile federale) cu condiția ca unul dintre părinții naturali sau unul dintre părinții adoptivi să fi fost domiciliat în respectivul stat (până în acest moment un număr de 39 de state componente ale Federației permiteau acest lucru, între care Alaska, Arizona, California, DC, Hawai, Illinois, Michigan etc.)⁸⁶

Evidența populației

Guvernul SUA ține evidența populației sale prin mijloace multiple, dar în principal prin Census Bureau, care este o structură instituțională în componența Departamentului pentru Comerț și al cărui director este numit direct de către președintele SUA. Principala misiune a Censului este recensământul decenal al populației (și în care se stabilesc locurile din Congres în funcție de dinamica populației în statele federației). O evidența a

⁸⁵ <https://www.fvap.gov/citizen-voter/voting-residence>

⁸⁶ <https://www.fvap.gov/citizen-voter/reside>

populației se află și la fisc (IRS are baze de date cu plătitorii de taxe) însă sunt compilate și: evidența schimbărilor de nume, cererile de pașapoarte, formularele de actualizare a adreselor, traficul de internet etc. Spre deosebire de modelul austriac – de exemplu - unde agenția de evidență a populației distribuie informațiile în sistem (la solicitările instituționale valide) în SUA legea este clar-restrictivă: Titlul 13 din Codul Statelor Unite stabilește că nicio categorie de informații personale nu poate fi distribuită (privind indivizii, gospodăriile și afacerile lor și familiilor lor) inclusiv agențiilor de aplicare a legii⁸⁷. Datele pot fi solicitate de Biroul de Analiză Economică din același Departament al Comerțului și Departamentului de Muncă (agenții desemnate ca având și o funcție sau atribuții statistice). Secretarul de Stat de la Comerț poate aviza achiziționarea, prin cumpărare sau în alt mod legal, de la state, regiuni, orașe sau alte unități ce țin de guvernul federal (sau organe ale acestuia) ca și de la persoane și agenții private, copii ale înregistrărilor, rapoartelor și altor categorii de materiale necesare desfășurării eficiente și economice a recensămintelor și anchetelor prevăzute în funcționarea și atribuțiile Censului⁸⁸.

⁸⁷ US Code <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/13/chapter-1/subchapter-I>

⁸⁸ Idem <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/13/6>

BIBLIOGRAFIE

Studii & documente:

- Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE Text cu relevanță pentru SEE
- Joachim Stern Gerd Valchars: Access to Electoral Rights. Austria, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Florence, 2013
- Jean-Michel Lafleur, Access to Electoral Rights Belgium, 2013, European University Institute, Florence; Robert Schuman Centre for Advanced Studies
- Jean-Thomas Arrighi, Access to Electoral Rights France, July 2014, European University Institute, Florence, Robert Schuman Centre for Advanced Studies
- Guido Tintori, Access to Electoral Rights: Italy, Robert Schuman Centre for Advanced Studies 2013/3 Badia Fiesolana, San Domenico di Fiesole, Italy
- Ángel Rodríguez, Access to Electoral Rights: Spain 2013, European University Institute, Florence, Robert Schuman Centre for Advanced Studies
- Moin Uddin, Domicile as a Personal Connecting Factor: An Assessment of Judicial Decision, 2018
(https://www.researchgate.net/publication/337077402_Domicile_as_a_Personal_Connecting_Factor_An_Assessment_of_Judicial_Decision)
- Blauburger, Michael., Heindlmaier, Anita & Kobler, Carina: Free movement of workers under challenge: the indexation of family benefits. Comparative European Politics 18(4), 925–943 (2020).

Surse internet:

- <https://www.pearse-trust.ie/blog/bid/110295/Domicile-Habitual-Residence-Nationality-Explained-In-2-Minutes>
- <https://www.law.kuleuven.be/iir/nl/onderzoek/working-papers/WP148e.pdf>
- <http://www.stat.tugraz.at/AJS/ausg074/074Lebhart.pdf>
- http://www.dkh.minfin.bg/images_content/reg.pdf - Civil Registration Act
- <https://socioedip.files.wordpress.com/2013/12/belgica-the-code-of-private-international-law-2004.pdf> - Law of 16 July 2004 holding the Code of private international law
- <https://www.brussels.be/e-desk-population-civil-registry>
- <http://www.jafbase.fr/docUE/Slovaquie/CODE%20ProcCvi.pdf>
- <https://www.iczgroup.com/en/pa-reference/population-register/>
- <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2011/12/Denmark-income-tax.html>
- Danish Act on the Civil Registration System
<https://unstats.un.org/unsd/vitalstatkb/KnowledgebaseArticle50040.aspx>
- <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/tax-residency/Italy-Tax-Residency.pdf>
- https://www.cdc.gov/nchs/data/isp/066_the_civil_registration_system_in_denmark.pdf
- [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-576-1745?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhc p=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-576-1745?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhc p=1)

- https://www.maistraatti.fi/en/Services/place_of_domicile_and_population_data/Basic-information/
- <http://vrk.fi/en/population-information-system>
- https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0035
- <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=16608>
- <https://developers.italia.it/en/anpr/>
- <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNTC/UNPAN018388.pdf>
- <https://www.expertsforexpats.com/expat-tax/the-difference-between-domicile-and-residence/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Finnish_nationality_law
- https://sede.ine.gob.es/ss/Satellite?c=Page&cid=1254734719723&lang=en_GB&p=1254734719723&pagename=SedeElectronica%2FSELayout
- https://ec.europa.eu/taxation_customs/tin/pdf/en/TIN_-_country_sheet_PL_en.pdf
- Population register data, basis for the Netherlands Population Statistics
<https://www.cbs.nl/en-gb/background/2016/01/population-register-data-basis-for-the-netherlands-population-statistics>
- <http://taxsummaries.pwc.com/ID/Netherlands-Individual-Residence>
- <http://vrk.fi/en/certificates-fineid>
- <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2016/06/16/16A04656/sg>

- <https://web.archive.org/web/20100528110952/http://www.number10.gov.uk/queens-speech/2010/05/queens-speech-identity-documents-bill-50641>
- <https://www.demarches.interieur.gouv.fr/>
- <https://www.senat.fr/lc/lc118/lc1180.html>
- <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000028347072&dateTexte &categorieLien=id>
- <https://www.blevinsfranks.com/news/blevinsfranks/article/tax-resident-france-uk>
- <https://www.fvap.gov/citizen-voter/reside>
- US Code <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/13/chapter-1/subchapter-I>
- [irs.gov](https://www.irs.gov)